

Beata Bachurska

**KARNOPROCESOWE ASPEKTY OCHRONY INFORMACJI
W ŚWIELE NOWELIZACJI KODEKSU POSTĘPOWANIA
KARNEGO Z DNIA 27 WRZEŚNIA 2013 R.**

Informacja pozostaje nie tylko pod ochroną prawa karnego materialnego, ale również prawa karnego procesowego.

W nauce prawa karnego materialnego pod pojęciem „informacji”, chronionej przez przepisy Rozdziału XXXIII kodeksu karnego¹, rozumie się wiadomość lub sumę wiadomości o osobie, sytuacji, wydarzeniach albo stanie rzeczy, dotyczącą faktów, stanowiącą logiczną całość. Może być przedstawiona w formie pisemnej, fonicznej, wizualnej i każdej innej możliwej do odbioru przy pomocy zmysłów, natomiast utrwalona może być bądź w pamięci osoby, która ją poznała, bądź poprzez inny zapis, w najróżniejszych jego formach².

Taką szeroką definicję „informacji”, które podlegają prawnej ochronie, można też odnosić do procesu karnego. Procedura karna pojmowana jako wózek prowadzenia procesu karnego wprowadza porządek poszczególnych działań (czynności) składających się na proces karny. Ten porządek procesowy nadaje postępowaniu karnemu charakter działalności uporządkowanej i celowej³. Z tego względu dostęp do wszelkiego rodzaju informacji pojawiających się w procesie karnym będzie ściśle reglamentowany.

Można powiedzieć, że ochrona informacji w procesie karnym wiąże się z jej niewyjawieniem, nierozgłaszaniem i nierozpowszechnianiem, nie tylko wobec osób postronnych, ale niekiedy wobec stron, czy nawet wobec organu procesowego. W grę zatem wchodzić może reglamentacja informacji w zakresie określonych czynności procesowych związanych z dostępem do akt postępowania karnego, utajnieniem rozprawy, ograniczeniem doręczenia uzasadnienia skargi

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (DzU 1997, nr 88, poz. 553 z późn. zm.), dalej: k.k.

² Za: B. Kunicka-Michalska, *Przestępstwa przeciwko ochronie informacji i wymiarowi sprawiedliwości. Rozdział XXX i XXXIII Kodeksu karnego. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 246, 391.

³ R. Kmiecik, E. Skrętowicz, *Proces karny. Część ogólna*, Kraków – Lublin 1999, s. 14.

(uzasadnienia aktu oskarżenia, apelacji), a wreszcie związanych z dowodzeniem (m.in. z przesłuchaniem, przeszukaniem, kontrolą i utrwalaniem rozmów). Tej ostatniej grupie czynności procesowych, mających dowodowy charakter, warto poświęcić więcej uwagi w kontekście proponowanej nowelizacji przepisów kodeksu postępowania karnego reglamentujących dostęp do informacji.

Kluczowym celem procesu karnego jest urzeczywistnienie zasady prawnie zdefiniowanej w art. 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego⁴, a więc poznanie prawdy materialnej – dokonanie zgodnych z rzeczywistością ustaleń faktycznych będących podstawą wszelkich rozstrzygnięć. Żadnej z zasad procesowych nie sposób jednak wcielić w życie w pełnym zakresie. Poznanie prawdy ulega ograniczeniom, a normy prawa dowodowego, w treści których zawarte są tego rodzaju ograniczenia, statuują tzw. zakazy dowodowe, wyłączające lub ograniczające dostęp do informacji zapewniający tym samym ich prawną ochronę.

Brak legalnej definicji zakazów dowodowych powoduje wiele rozbieżności w poglądach doktryny na temat ich pojęcia i klasyfikacji, ponieważ są one wprowadzane w drodze rozumowania *a contrario* z przepisów dopuszczających przeprowadzanie dowodów. Najczęściej przyjmuje się w literaturze przedmiotu za M. Cieślakiem, że zakazy dowodowe to reguły zabraniające przeprowadzenia dowodu w określonych warunkach lub stwarzające ograniczenia w pozyskiwaniu dowodu⁵.

Bez wdawania się w szczegóły wielości klasyfikacji, dla treści niniejszego opracowania istotne znaczenie ma podział zakazów dowodowych na względne i bezwzględne. Pierwsze mogą być uchylone przy zachowaniu określonych warunków, drugie zaś nigdy nie mogą być usunięte. Zgodnie więc z przyjętą klasyfikacją, w obecnym brzmieniu k.p.k., w zakresie ochrony informacji, ograniczonym do potrzeb niniejszego artykułu, zakazy niezupełne bezwzględne obejmują zakaz przesłuchiwania w charakterze świadka obrońcy lub adwokata działającego na podstawie art. 245 §1 k.p.k., co do faktów, o których dowiedział się, udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę (art. 178 pkt 1 k.p.k.), oraz duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi (art. 178 pkt 2 k.p.k.).

Do zakazów dowodowych o charakterze względnym, w zakresie ochrony informacji, należą zaś: zakaz przesłuchiwania osób zobowiązanych do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek (art. 179 §1 k.p.k.), oraz zakaz przesłuchiwania osób zobowiązanych do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne”

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (DzU 1997, nr 89, poz. 555 z późn. zm.), dalej: k.p.k.

⁵ M. Cieślak, *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym. Tom I*, Warszawa 1955, s. 264.

lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek (art. 180 §1 k.p.k.)⁶.

Informacje, których uzyskanie czy wykorzystanie w procesie karnym podlega zakazom dowodowym, objęte zostały tajemnicą.

Zasadniczą kwestią pozostaje więc wytłumaczenie pojęcia „tajemnica”, co wbrew pozorom wcale nie jest łatwe. „Tajemnica” w języku potocznym oznacza „wiadomość, której nie należy rozgłaszać, która nie powinna wyjść na jaw, sekret”⁷. W języku prawnym natomiast pojęcie to nie zostało zdefiniowane. Normatywne zdefiniowanie pojęcia „informacja” nastęrczać może trudności, zwłaszcza że przepisy prawne chronią jedynie pewne zakresy „informacji”. Tajemnicę określa się, często niedokładnie, jako „pewne wyspecjalizowane rodzaje sekretu, poprzez ich zdefiniowanie lub ustalenie zakresu obowiązku dyskrecji”. Zapewne więc takie pojmowanie tajemnicy doprowadziło do rozróżnienia – oraz określenia w wielu aktach prawnych – informacji niejawnych stanowiących tajemnicę: najpierw państwową i służbową, a obecnie (od 2 stycznia 2011 r.⁸) informacji niejawnych o klauzuli tajności „ściśle tajne”, „tajne”, „poufne”, „zastrzeżone” oraz tajemnicę związaną z wykonywaniem zawodu czy też pełnieniem funkcji⁹.

Niezaprzeczalne jest, iż tajemnica nie może być ani wiadomością nieznaną nikomu, ani też powszechnie znaną, ale taką, z którą jedynie pewne jednostki, osoby lub organy są zaznajomione. Dlatego też tajemnicą prawnie chronioną może być jedynie taka tajemnica, która nadaje się do ochrony prawnej, oraz która może być naruszona, gdyż objęty nią fakt znany jest tylko pewnemu kręgowi osób lub tylko jednej osobie¹⁰.

Jak słusznie zauważa się w literaturze, kluczem do definicji tajemnicy jest niejawnosc, która wyznacza zarówno jej granicę, jak i treść. Niejawnosc można określić jako ograniczenie w dostępie do informacji. To, czy daną informację możemy uznać za objętą tajemnicą, nie zależy od tego, jak liczne jest grono osób wtajemniczonych, lecz od tego, czy ciąży na nich obowiązek zachowania tej wiadomości w dyskrecji, czy też można dowolnie ten krąg osób poszerzać. Takie ujęcie problemu nie pozostawia wątpliwości co do przedmiotu tajemnicy w znaczeniu prawnym – a więc odnoszenia cechy niejawnosci do wiadomości o danym fakcie¹¹.

⁶ Zob. T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011, s. 473 i n.

⁷ *Słownik języka polskiego. R-Z*, red. M. Szymczak, Warszawa 1998, s. 439.

⁸ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (DzU 2010, nr 182, poz. 1228), dalej: o.i.n.u.

⁹ B. Kunicka-Michalska, *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972, s. 5 i n.

¹⁰ B. Kunicka-Michalska, *Nowe przepisy o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej*, „Państwo i Prawo” 1983, nr 11, s. 28.

¹¹ Zob. M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym*, Warszawa 2007, s. 16–17.

Na aprobatę zasługuje przyjęta przez M. Rusinka definicja tajemnicy w znaczeniu prawnym, jako obowiązku zachowania w dyskrecji określonej wiadomości, znanej jedynie ograniczonemu kręgowi osób. Jak słusznie autor zauważył, wskazane dwa elementy składające się na niejawny charakter każdej wiadomości wzajemnie się kreują i uzupełniają. Ograniczony krąg osób wtajemniczonych jest konsekwencją obowiązku dyskrecji, a wymóg dyskrecji wynika z konieczności utrzymania ograniczonego kręgu osób wtajemniczonych¹².

Powołana z końcem 2009 r. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego, działająca przy Ministrze Sprawiedliwości, uznała za swoje priorytetowe zadanie przygotowanie gruntownej nowelizacji przepisów postępowania karnego, której celem jest zwiększenie sprawności oraz efektywności procesu karnego. Stwierdzono przy tym, że celowe będzie przeprowadzenie możliwie szerokich i wszechstronnych konsultacji środowiskowych, zarówno wśród teoretyków, jak i – przede wszystkim – wśród praktyków wymiaru sprawiedliwości. Dokładna analiza wyników tych konsultacji, a także zgłoszonych opinii w związku z opublikowaniem na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości założeń planowanych reform, była podstawą sformułowania ramowych propozycji legislacyjnych, a te zaś, po wielomiesięcznych dyskusjach w gronie Komisji Kodyfikacyjnej, pozwoliły na sformułowanie wstępnego projektu nowelizacji Kodeksu postępowania karnego i niektórych innych ustaw, który opublikowany został w lutym 2011 r.¹³ Ostatecznie w dniu 27 września 2013 r. tekst ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw został uchwalony przez Sejm, a 30 września 2013 r. nowelizacja przekazana została Prezydentowi do podpisu. Termin wejścia w życie ustawy, na mocy jednej z poprawek Senatu przesunięto o pół roku – z początku stycznia na początek lipca 2015 r. ze względu na konieczność zsynchronizowania przyjętych zmian w procedurze karnej z wprowadzeniem przygotowywanej nowej ustawy o prokuraturze, której uchwalenie ma być następną częścią reformy¹⁴.

Choć w uzasadnieniu do omawianego projektu czytamy, iż w zakresie objętym regulacją działu V k.p.k. przewiduje się nieliczne zmiany, których celem jest jedynie usprawnienie postępowania i usunięcie wątpliwości ujawnionych na tle

¹² *Ibidem*, s. 17.

¹³ Pierwotna wersja projektu nowelizacji k.p.k. przygotowana została przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości (wersja umieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości 25 stycznia 2012 r.: <http://bip.ms.gov.pl/dzialalnosc/komisje-kodyfikacyjne/komisja-kodyfikacyjna-prawa-karnego/projekty-aktow-prawnych/>). W toku prac sejmowych projekt k.p.k. zawarto w druku sejmowym nr 870 dostępnym na stronie internetowej: <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=870>. Natomiast tekst, uchwalonej ostatecznie przez Sejm w dniu 27 września 2013 r. ustawy, znajduje się na stronie internetowej: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=378>

¹⁴ <http://ms.gov.pl/pl/informacje/news,5338,zmiana-filozofii-prowadzenia-procesu--sejm.html>

obowiązujących przepisów, to – jak się dalej okaże po dokładnej analizie – zmiany te są dość istotne dla praktyki, a wątpliwości niestety mogą pojawiać się nadal.

Istotną propozycją jest poszerzenie katalogu osób, od których nie będzie można uzyskiwać zeznań na podobnych zasadach, jakie do tej pory stosowane są wobec duchownego oraz obrońcy w art. 178 k.p.k. W ramach nowelizacji k.p.k. proponuje się objąć informacje, jakie posiadał będzie mediator w związku z prowadzonym postępowaniem mediacyjnym w sprawach karnych.

Przepis art. 23a k.p.k. stanowiący fundament mediacji został sformułowany i wprowadzony ustawą nowelizującą z roku 2003¹⁵. Mediację można określić jako dobrowolne negocjacje pomiędzy jednostkami lub grupami pozostającymi w konflikcie karnym, a więc takim, który powstał w następstwie popełnionego przestępstwa, z udziałem neutralnej osoby trzeciej (tzw. mediatorem), która ma za zadanie podtrzymać i ułatwić przebieg negocjacji, jednak bez narzucania stronom rozstrzygnięcia¹⁶. Zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może z inicjatywy lub za zgodą pokrzywdzonego i oskarżonego skierować sprawę do instytucji lub osoby godnej zaufania w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym. Postępowanie nie powinno trwać dłużej niż miesiąc, a jego okresu nie wlicza się do czasu trwania postępowania przygotowawczego. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40–42 k.p.k., czynny zawodowo sędzia, prokurator, adwokat, radca prawny, a także aplikant do tychże zawodów albo inna osoba zatrudniona w sądzie, prokuraturze lub innej instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw. Instytucja lub osoba godna zaufania sporządza, po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego, sprawozdanie z jego przebiegu i wyników.

Po wejściu w życie już uchwalonej przez Sejm ustawy nowelizującej k.p.k., wedle treści art. 23a §1 sąd lub referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator lub inny organ prowadzący to postępowanie, może z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści

¹⁵ Ustawa z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (DzU 2003, nr 17, poz. 155). Dodaniu przepisu towarzyszyło uchylenie art. 320 k.p.k., który poświęcony był mediacji. Zmiana ta związana była głównie z przemodelowaniem komentowanej instytucji, ponieważ rozszerzono uprawnienie do skierowania sprawy do mediacji na sąd – poprzednio uprawnienie to posiadał jedynie prokurator.

¹⁶ Zob. E. Bieńkowska, *Mediacja w polskim prawie karnym*, „Przegląd Prawa Karnego” 1998, nr 18, s. 21.

art. 178a. Dalej za krytyką zgłaszaną w praktyce¹⁷ w §3 wprowadza się zmianę co do kręgu osób wyłączonych z możliwości prowadzenia postępowania mediacyjnego. Proponowana treść §4 rozwija z kolei kwestię informowania stron o istocie i zasadach postępowania mediacyjnego, aby mogły one wyrazić świadomą zgodę na wzięcie udziału w mediacji. Zgodnie z §5 mediatorowi udostępnia się akta sprawy w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego. W §6 wprowadza się gwarancję zasady poufności mediacji, nakazując ujawnienie w sprawozdaniu tylko ostatecznych jej wyników, a w §7 proponuje się dodatkowo wyraźnie kodeksowe ujęcie zasad mediacji – jako oddzielnego przepisu. Zasady mediacji powinny mieć bowiem rangę ustawową.

Co jednak najistotniejsze dla tematyki niniejszego artykułu, obowiązujące obecnie przepisy prawne w zakresie postępowania mediacyjnego w żaden sposób nie gwarantują zachowania poufności. Z tego względu po art. 178 k.p.k. umieszczono art. 178a k.p.k. i zgodnie z jego dyspozycją nie będzie wolno przesłuchiwać jako świadka mediatora co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego lub pokrzywdzonego, prowadząc postępowanie mediacyjne, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 §1 k.k. Jak uzasadnia się tę zmianę, postępowanie mediacyjne powinno gwarantować stronom, że okoliczności, o których zdecydowały się mówić w trakcie mediacji, nie zostaną ujawnione.

W ten sposób do wcześniej zaprezentowanej kategorii bezwzględnych zakazów dowodowych niewątpliwie dołączy „zakaz przesłuchiwania mediatora co do faktów, o których dowiedział się, prowadząc postępowanie mediacyjne”. W konsekwencji więc odpowiednio do niego należy zastosować wskazówki odnoszące się do już istniejących w obecnym brzmieniu kodeksowym zakazów bezwzględnych.

Warto zaznaczyć, że przepis ten ma swoje odzwierciedlenie w procedurze cywilnej¹⁸. Został dodany ustawą zmieniającą z 2005 r.¹⁹ i zgodnie z jego dyspozycją mediator jest obowiązany zachować w tajemnicy fakty, o których dowiedział się w związku z prowadzeniem mediacji, chyba że strony zwolnią go z tego obowiązku. Bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym. Z tym jednak, że omawiany obowiązek zachowania poufności nie ma w procedurze cywilnej charakteru absolutnego²⁰.

¹⁷ J. Grajewski (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. T. 1, Komentarz do art. 1–424 k.p.k.*, Warszawa 2013, s. 144–145.

¹⁸ Art. 259¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (DzU 1964, nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

¹⁹ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (DzU 2005, nr 172, poz. 1438).

²⁰ Szeroko na ten temat: M. Koszowski, *Prawno-etyczne aspekty wykonywania zawodu mediatora z uwzględnieniem standardów europejskich*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2008, nr 77, s. 29 i n.

Komentowany bezwzględny zakaz dowodowy dotyczy przesłuchania mediatora co do faktów, o których dowiedział się, prowadząc postępowanie mediacyjne. *Lege non distinguente* ochronie podlegają wszelkie fakty, niezależnie od ich znaczenia dla samej sprawy. Zakaz ten więc, jak już wcześniej objaśniono, w żadnych warunkach nie będzie mógł być uchylony, nawet wtedy gdyby zainteresowani wyrazili zgodę, czy też nieodpartą chęć zeznawania przez mediatora w danym zakresie, ponadto jest nieograniczony w czasie²¹.

Przepis art. 178a ewidentnie adresowany będzie do organów procesowych, którym „nie wolno przesłuchiwać” wskazanych osób na pewne okoliczności. Obowiązki on zatem będzie tak w postępowaniu przygotowawczym, jak i sądowym. Mediator jednak będzie mógł być w ogóle przesłuchiwany, bezwzględny zakaz dotyczy jedynie pewnych faktów, a co za tym idzie, będzie on zobligowany stawiać się na wezwania organu procesowego, gdyż być może będzie zeznawać na okoliczności niezwiązane z dotyczącym go zakazem dowodowym.

Następnie należy zauważyć, że komentowany zakaz nie będzie stał na przeszkodzie dowodzenia okoliczności nim objętych za pomocą innych środków dowodowych. Tak jak w przypadku tajemnicy spowiedzi – wolno „badać okoliczności zdarzenia, z którego sprawca wypowiedział się, a nawet dowodzić treści jego spowiedzi”, na co zwraca uwagę P. Hofmański²².

Co istotne, gdyby pomimo wszystko doszło jednak do złożenia zeznania w tym zakresie, którego dotyczy komentowany bezwzględny zakaz, to uzyskany dowód nie będzie mógł być uwzględniany przy ocenie materiału dowodowego, stanowiącego faktyczną podstawę rozstrzygnięcia, a ewentualne jego uwzględnienie należałoby oceniać przez pryzmat art. 438 pkt 2 k.p.k.²³ Obligatoryjnie należy jednak zaznaczyć, że tak jak przy innych tajemnicach przeprowadzenie dowodu wprawdzie wykluczy jego wykorzystanie, to jednak nie pozbawi organu procesowego możliwości korzystania ze zdobytej w ten sposób wiedzy. Pamiętać przecież należy, że polskie prawo nie uznaje zasady zakazu wykorzystania „owoców z zatrutego drzewa” (*fruits of poisoned tree*), jeżeli więc uzyskany dzięki tej wiedzy dowód nie będzie obciążony inną wadą, bez przeszkód będzie mógł być wykorzystany jako podstawa ustaleń faktycznych²⁴.

Podkreślić natomiast trzeba, że powyższy zakaz, jak wskazuje literalne brzmienie projektowanego przepisu, nie będzie miał zastosowania do mediatora – oskarżonego, gdyż wyklucza on przesłuchanie mediatora w charakterze świadka, nie zaś oskarżonego. W doktrynie niemal jednogłośnie przyjmuje się, że zakazy

²¹ Z. Świda (red.), *Postępowanie karne. Część ogólna*, Warszawa 2008, s. 288.

²² P. Hofmański (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do art. 1–296. Tom I*, Warszawa 2011, s. 979.

²³ *Ibidem*.

²⁴ S. Waltoś, *Owoce zatrutego drzewa*, Kraków 1978, s. 196–238; M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa...*, s. 236–241.

dowodowe wprowadzane ze względu na ochronę informacji niejawnych, tajemnicy zawodowej lub wynikającej z pełnionej funkcji nie wiążą, gdy chodzi o wyjaśnienia oskarżonego. Oskarżony, jako osoba stająca pod zarzutem popełnienia czynu zabronionego, powinien mieć zagwarantowane prawo do obrony w procesie karnym za pomocą wszystkich przysługujących mu środków. Konieczne na tle powyższych rozważań staje się podkreślenie, iż mediator jako oskarżony będzie wprawdzie uprawniony do składania wyjaśnień, w których może ujawniać chronione informacje dotyczące jego odpowiedzialności karnej, lecz jednak powinien to czynić z rozmysłem, tylko w niezbędnym zakresie dla rozstrzygnięcia okoliczności sprawy. Gdyby natomiast wyjawiał informacje objęte tajemnicą w zakresie niemającym znaczenia dla toczącego się postępowania i jego obrony, mógłby narazić się na zarzut popełnienia przestępstwa z art. 266 k.k.²⁵

Komentowany zakaz z art. 178a obejmować będzie wszystkie fakty, o których mediator powziął wiadomość, pełniąc swą funkcję²⁶. Wiadomości te muszą być uzyskane przy prowadzeniu mediacji. Sam więc zakaz nie będzie dotyczył innych okoliczności, o których mediator ewentualnie dowiedział się przy innej okazji. Choć zdaje się, że dla zachowania obiektywizmu i bezstronności nie powinien brać pod uwagę innych okoliczności aniżeli tych, o których poinformowany zostanie przez strony.

Jedynym wyjątkiem od komentowanego zakazu, odróżniającym go w zasadzie od tajemnicy obrończej lub spowiedzi, będzie możliwość jego przesłuchania w zakresie informacji, jakie uzyskał, prowadząc mediację, od oskarżonego lub pokrzywdzonego, dotyczących przestępstw, o których mowa w art. 240 §1 k.k. Przepis ten przewiduje obowiązek – pod groźbą kary – niezwłocznego przekazania organowi powołanemu do ścigania przestępstw wiarygodnej wiadomości o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego, określonego w art. 118, 118a, 120-124, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166, 189, 189a §1, art. 252 k.k. lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym²⁷.

²⁵ Por. M. Leciak, *Tajemnica państwowa i jej ochrona w prawie karnym materialnym i procesie karnym*, Toruń 2009, s. 234–235, 261 i n., 290 i n.; M. Klejnowska, *Ujawnienie w wyjaśnieniach oskarżonego tajemnicy chronionej prawem*, „Ius et Administratio” 2004, nr 4, s. 111 i n.; B. Broszczak, *Prawo do obrony a ochrona informacji niejawnych [w:] Nowa kodyfikacja prawa karnego. Tom XI*, red. L. Bogunia, Wrocław 2002, s. 141–147, a contrario: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 1983 r., sygn. II KR 393/82, niepubl. za: L. Gostyński (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I*, Warszawa 1998, s. 483; M. Mazur, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 1976, s. 237; Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1962 r., sygn. VI KO 61/62, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego” 1963, nr 7–8, poz. 157.

²⁶ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 maja 2000 r., sygn. II AKz 96/00, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2000, z. 5, poz. 41.

²⁷ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 527–528, a contrario: Pogląd o bezwzględny zakazie dowodowym – A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Tom II. Komentarz do art. 117–277 k.k.*, Kraków 2006, s. 1053.

W stosunku do mediatora zdaje się natomiast, że zobowiązany brzmieniem artykułu w zasadzie będzie zobligowany wyjawić wszelkie posiadane informacje bez żadnych konsekwencji.

Na zakończenie należy zwrócić ponadto uwagę, że ustawa nowelizująca wzmacnia gwarancję przestrzegania zasady poufności w trakcie postępowania mediacyjnego, obligując instytucję lub osobę uprawnioną do sporządzenia, po przeprowadzeniu postępowania, sprawozdania jedynie z jego wyników, eliminując tym samym informację o przebiegu mediacji (projektowany art. 23a §5 k.p.k.).

Zapewne słusznie wywnioskować można z argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu do projektu ustawy, że istota tego zakazu wynika z potrzeby istnienia specyficznego stosunku łączącego strony z mediatorem. A zatem zachodzi konieczność zagwarantowania atmosfery całkowitego zaufania, co jest nieodzownym warunkiem realnej i niczym nieskrępowanej realizacji istoty postępowania mediacyjnego.

Kolejno należy przyjrzeć się zakazom dowodowym wynikającym z art. 179 i 180 k.p.k., a reglamentujących dostęp w ramach dowodzenia do informacji o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” oraz o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne”, a także informacji związanych z wykonywaniem zawodu lub funkcji co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek.

Ustawa o ochronie informacji niejawnych wprowadziła nową nomenklaturę dotyczącą tych informacji, nadając im odpowiednio klauzule tajności: „tajne”, „ściśle tajne”, „zastrzeżone” oraz „poufne”.

Warto w związku z tym zwrócić uwagę, jaka relacja zachodzi pomiędzy przepisami ustawy o ochronie informacji niejawnych a unormowaniami o charakterze karnoprosesowym. Stosownie do art. 4 ust. 2 o.i.n.u., zasady zwalniania od obowiązku zachowania w tajemnicy informacji niejawnych oraz sposób postępowania z aktami spraw zawierającymi informacje niejawne w postępowaniu przed sądami i innymi organami określają przepisy odrębnych ustaw. Taką ustawą będzie niewątpliwie kodeks postępowania karnego, a w szczególności art. 179 i 180 k.p.k.

Informacje niejawne, zgodnie z dyspozycją art. 1 o.i.n.u., to takie, których nieuprawnione ujawnienie spowodowałoby lub mogłoby spowodować szkody dla Rzeczypospolitej Polskiej albo byłoby z punktu widzenia jej interesów niekorzystne, także w trakcie ich opracowywania oraz niezależnie od formy i sposobu ich wyrażania. Informacje niejawne mogą być zawarte w dokumencie bądź innym materiale nośnym i prezentowane poprzez okazanie lub ustne opisanie treści. Ochroną objęte są informacje w trakcie ich opracowywania, co daje podstawę do przyjęcia materialnego rozumienia informacji niejawnych²⁸.

²⁸ T. Szewc, *Ochrona informacji niejawnych. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 65.

Zgodnie z dyspozycją art. 5 ust. 1 informacjom niejawnym nadaje się klauzulę „ściśle tajne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje wyjątkowo poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej poprzez zagrożenie, osłabienie lub doprowadzenie do sytuacji określonych w art. 5 ust. 1 pkt 1–7 o.i.n.u.

Zagrożenie może odnosić się do: niepodległości, suwerenności lub integralności terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej, bezpieczeństwa wewnętrznego lub porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej, a także sojuszy lub pozycji międzynarodowej Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto zagrożenie lub możliwość zagrożenia do: życia lub zdrowia funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, lub osób udzielających im pomocy w tym zakresie oraz życia lub zdrowia świadków koronnych lub osób dla nich najbliższych albo świadków anonimowych lub osób dla nich najbliższych. Następnie w art. 5 ust. 5 o.i.n.u. mowa jest o doprowadzeniu lub możliwości doprowadzenia do identyfikacji funkcjonariuszy, żołnierzy lub pracowników służb odpowiedzialnych za realizację zadań wywiadu lub kontrwywiadu, którzy wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, jeżeli zagrozi to bezpieczeństwu wykonywanych czynności lub może doprowadzić do identyfikacji osób udzielających im pomocy w tym zakresie. Zgodnie natomiast z pkt 4 art. 5 ust. 1 o.i.n.u. nadanie klauzuli „ściśle tajne”, w przypadku nieuprawnionego ujawnienia informacji, ma zapobiegać osłabieniu gotowości obronnej RP. Niniejszy katalog ma charakter zamknięty.

Art. 5 ust. 2 o.i.n.u. stanowi, że informacjom nadaje się klauzulę „tajne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje poważną szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej poprzez:

- 1) uniemożliwienie realizacji zadań związanych z ochroną suwerenności lub porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) pogorszenie stosunków Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami lub organizacjami międzynarodowymi,
- 3) zakłócenie przygotowania obronnego państwa lub funkcjonowania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) utrudnienie wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa lub ścigania sprawców zbrodni przez służby lub instytucje do tego uprawnione,
- 5) zakłócenie w istotny sposób funkcjonowania organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości,
- 6) stratę znacznych rozmiarów w interesach ekonomicznych RP.

Zgodnie z literą art. 5 ust. 3 o.i.n.u. informacjom niejawnym nadaje się klauzulę „poufne”, jeżeli ich nieuprawnione ujawnienie spowoduje szkodę dla Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że:

- 1) utrudni prowadzenie bieżącej polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej,

- 2) utrudni realizację przedsięwzięć obronnych lub negatywnie wpłynie na zdolność bojową Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) zakłóci porządek publiczny lub zagrozi bezpieczeństwu obywateli,
- 4) utrudni wykonywanie zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę bezpieczeństwa lub podstawowych interesów Rzeczypospolitej Polskiej,
- 5) utrudni wykonywanie zadań służbom lub instytucjom odpowiedzialnym za ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli lub ściganie sprawców przestępstw i przestępstw skarbowych oraz organom wymiaru sprawiedliwości,
- 6) zagrozi stabilności systemu finansowego Rzeczypospolitej Polskiej,
- 7) wpłynie niekorzystnie na funkcjonowanie gospodarki narodowej.

Zgodnie z dyspozycją art. 5 ust. 4 o.i.n.u. informacjom niejawnym nadaje się klauzulę „zastrzeżone”, jeżeli nie nadano im wyższej klauzuli tajności, a ich nieuprawnione ujawnienie może mieć szkodliwy wpływ na wykonywanie przez organy władzy publicznej lub inne jednostki organizacyjne zadań w zakresie obrony narodowej, polityki zagranicznej, bezpieczeństwa publicznego, przestrzegania praw i wolności obywateli, wymiaru sprawiedliwości albo interesów ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Norma art. 179 k.p.k. stanowi, iż osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne” mogą być przesłuchane co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, tylko po zwolnieniu tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy przez uprawniony organ przełożony. Zgodnie z dyspozycją §2 zwolnienia wolno odmówić tylko wtedy, gdyby złożenie zeznania wyrządzić mogło poważną szkodę państwu. Paragraf 3 powoływanego przepisu stanowi natomiast, iż sąd lub prokurator może zwrócić się do właściwego naczelnego organu administracji rządowej o zwolnienie świadka od obowiązku zachowania tajemnicy. Przepis ten został unormowany zarówno w obecnie, jak i w poprzednio obowiązujących ustawach (dawna „tajemnica państwowa”), jako że waga chronionych informacji ma tak doniosłe znaczenie, iż ochrona prawna musi być im zagwarantowana. Niniejszy artykuł nie będzie poddany nowelizacji.

Z kolei obowiązujący art. 180 §1 k.p.k. określa prawo osób zobowiązanych do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji do odmowy zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, oraz tryb zwalniania od obowiązku zachowania tej tajemnicy. Zgodnie z jego dyspozycją osoby te mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej.

Definicje omawianych klauzul zostały już powyżej omówione, jeżeli chodzi natomiast o tajemnicę związaną z wykonywaniem zawodu czy pełnieniem funkcji, należy zwrócić uwagę na kilka zagadnień pojęciowych.

Źródła tajemnicy zawodowej upatrywać można w ustawach szczególnych i w kodeksach etyki zawodowej²⁹.

Instytucję omawianej tajemnicy najprościej zdefiniować poprzez wskazanie jej zakresu przedmiotowego i podmiotowego. I tak za M. Rusinkiem wskazać można, że zakres przedmiotowy tajemnicy zawodowej wyznacza kryterium o charakterze formalnym, a mianowicie: związek faktu uzyskania wiadomości z wykonywaniem zawodu. Istotny jest jednak cel, dla którego klient przekazuje dotyczącą go informację przedstawicielowi zawodu. A celem tym jest właśnie uzyskanie prawidłowo wykonanego świadczenia zawodowego, tajemnica zaś ma być narzędziem gwarantującym, że wiadomości tylko w tym celu zostaną przez profesjonalistę wykorzystane. Tajemnicą objąć należy całościowy przebieg czynności zawodowej, a nawet sam fakt jej świadczenia. Jeśli natomiast chodzi o zakres podmiotowy, to obowiązek dyskrecji wiąże przede wszystkim przedstawiciela zawodu, który w związku z wykonywanymi czynnościami zawodowymi posiada określone informacje. Zakresem tym jednak są objęte ponadto osoby, które z nim współpracują, co więcej, w niektórych regulacjach zawodowa dyskrecja może odnosić się do całej jednostki organizacyjnej. Szczególną uwagę należy zwrócić jeszcze na zakres temporalny obowiązku zawodowej dyskrecji. Rozpoczyna się on bowiem w chwili uzyskania wiadomości, natomiast nie ulega przedawnieniu, nawet po ustaniu zatrudnienia lub zaprzestaniu sprawowania danej funkcji. Z obowiązku dyskrecji zwalnia jedynie śmierć zobowiązanego³⁰.

Jeśli chodzi o zagadnienia ściśle proceduralne, zauważyć należy, że adresatami komentowanego przepisu są osoby występujące w charakterze świadków, depozytariusze tajemnicy. Jeżeli w trakcie przesłuchania złożą oni oświadczenie, że chcą skorzystać z prawa do odmowy zeznań, wynikającego z art. 180 §1 k.p.k., to w pierwszej kolejności, organy uprawnione do zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy, a więc sąd lub prokurator muszą przerwać czynność i zweryfikować podstawy uprawnienia przesłuchiwanego świadka do odmowy zeznań³¹.

Sąd lub prokurator, którzy *de facto* mają taką możliwość, a nie obowiązek, podejmując decyzję o zwolnieniu świadka z obowiązku dochowania tajemnicy, są zobowiązani wziąć przede wszystkim pod uwagę znaczenie tej okoliczności w odniesieniu do wszystkich innych okoliczności w rozpoznawanej sprawie oraz potencjalną szkodę, jaka mogłaby zostać spowodowana przez ujawnienie tajem-

²⁹ Zob. M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa...*, s. 51–53.

³⁰ *Ibidem*, s. 55–61.

³¹ P. Hofmański (red.), *Kodeks...*, s. 999.

nicy³². Ich decyzja przybiera postać postanowienia, na które zażalenie nie przysługuje (art. 459 §2 k.p.k., art. 465 §1 k.p.k.). Pewna wątpliwość pojawia się co do zaskarżalności postanowień prokuratora wydanych w postępowaniu przygotowawczym, jednak zdaje się, że na podstawie art. 302 §1 k.p.k. zażalenie to przysługuje osobom niebędącym stronami, których prawa to postanowienie naruszyło³³.

Należy zwrócić uwagę, iż kwestia wyboru trybu zwolnienia od obowiązku dyskrecji dotyczy tylko informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne”. Mianowicie, informacje te mogą być także chronione z mocy przepisów zawartych w innych ustawach. I jeżeli ujęto w nich odrębny tryb zwalniania z obowiązku zachowania w tajemnicy tych informacji, stosuje się ów szczególny tryb, na co wskazuje zawarte w art. 180 §1 k.p.k. *in fine* sformułowanie „jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej”³⁴.

Co ciekawe, art. 180 §1 k.p.k. nie nakłada na świadka obowiązku dyskrecji, a na organy procesowe obowiązku czuwania, czy świadek postępuje zgodnie ze swą powinnością. Aktualna treść przepisu prowadzi do wniosku, że świadek sam decyduje, czy odmówić zeznań, powołując się na tajemnicę, czy też zeznawać³⁵.

Zgodnie z dyspozycją art. 181 §1 k.p.k. osobę zwolnioną z zachowania tajemnicy sąd przesłuchuje na rozprawie z wyłączeniem jawności.

Treść wyżej omówionego art. 180 §1 k.p.k. poddana zostanie nowelizacji. Według pierwotnej wersji projektu widniejącej na stronie MS miał on otrzymać brzmienie: „osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności »zastrzeżone« lub »poufne« lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator dla dobra wymiaru sprawiedliwości zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy. Na postanowienie w tym przedmiocie przysługuje zażalenie”. Nowelizacja komentowanego artykułu, jak wynika zdawkowo z treści uzasadnienia do projektu, podyktowana jest koniecznością wzmocnienia ochrony dla omawianych tajemnic.

Jak wynika z proponowanej w tej wersji treści przepisu, po pierwsze zauważyć należy, że sformułowane zostało kryterium, jakim organ procesowy powinien kierować się przy podejmowaniu decyzji o zwolnieniu – gdyż będzie dopuszczalne jedynie wówczas, gdy wymagać tego będzie dobro wymiaru sprawiedliwości. Zabieg ten, zdaniem projektodawców, ma usunąć arbitralność decyzji w tym przedmiocie. Po drugie przewidziano dodatkową gwarancję w po-

³² P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2011, s. 170.

³³ M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa...*, s. 117–118.

³⁴ P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy...*, s. 169–179.

³⁵ G. Artymiak, M. Rogalski (red.), *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2012, s. 341.

staci otwarcia drogi do kontroli odwoławczej na decyzje dotyczące zwolnienia. Zgodnie z zasadami ogólnymi zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznawałby sąd (art. 465 §2 k.p.k.). Po trzecie zaś zrezygnowano ze zwrotu „jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej”. Komisja Kodyfikacyjna w swoim stanowisku co do uwag nadesłanych w toku uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych wyjaśniła, iż jego istnienie prowadziło jedynie do powstania szeregu problemów z interpretacją całego przepisu. Zmiany te wymagają krótkiego komentarza.

Jeżeli chodzi o przesłankę „dobra wymiaru sprawiedliwości”, to identyczną odnaleźć można już w §2 tegoż artykułu. Jednakże fakt jej istnienia wcale niczego nie wyjaśnia – wręcz przeciwnie powoduje następne niewiadome. Doktryna słusznie wypowiada się, że uznać należałoby ją w zasadzie za niefortunną³⁶. Przesłanka niezbędności dla dobra wymiaru sprawiedliwości jest klauzulą generalną, zwrotem niedookreślonym i dosyć łatwo ją zidentyfikować z potrzebą uzyskania informacji chronionych tajemnicą – ze względu właśnie na ich znaczenie dla dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych, a przy tym umożliwiających wydanie zgodnego z prawem rozstrzygnięcia³⁷. Ponadto brak literalnie wyrażonego kryterium w przepisie art. 180 §1 k.p.k. wcale nie oznacza, że obecnie sądy swoje decyzje podejmują pochopnie – wręcz przeciwnie. Skoro „pod pojęciem dobra wymiaru sprawiedliwości należy przede wszystkim rozumieć potrzebę ustalenia prawdy obiektywnej”³⁸, to organ, również przy obecnym brzmieniu art. 180 §1 k.p.k., jest każdorazowo zobligowany uzyskać przekonanie, że udostępnienie informacji objętych tajemnicą jest rzeczywiście konieczne, a ich brak w istotny sposób komplikowałby dotarcie do prawdy lub znacznie przedłużał czas trwania postępowania³⁹.

Możliwość skorzystania z instytucji zażalenia uznać należałoby natomiast za pozytywną zmianę. Jej potrzeba postulowana była w zasadzie od dłuższego czasu⁴⁰. Właściwie jedną z zasad postępowania karnego jest przecież zasada kontroli instancyjnej, która zakłada możliwość korygowania błędnych czy też wadli-

³⁶ J. Grajewski (red.), *Kodeks...*, s. 639–640; T. Razowski, *Zwolnienie świadka z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7–8, s. 142 i n.

³⁷ P. K. Sowiński, *Prawo świadka do odmowy zeznań w procesie karnym*, Warszawa 2004, s. 210–217.

³⁸ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2004 r., sygn. III KK 278/04, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 2005, nr 3, poz. 28.

³⁹ Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 maja 2006 r., sygn. II AKz 274/06, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych” 2007, nr 1, poz. 2; Postanowienie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 28 lutego 2005 r., sygn. III Kp 13/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2005, z. 7–8, poz. 159; M. Rusinek, *Dostęp do tajemnicy statystycznej w procesie karnym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” – wydanie specjalne, 2009, nr 1, s. 39 i n.

⁴⁰ P.K. Sowiński, *Prawo świadka...*, s. 217–219; M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa...*, s. 117–118.

wych decyzji procesowych. Funkcja kontrolna wyraża się w badaniu prawidłowości zaskarżonego orzeczenia i podejmowaniu decyzji zmierzających do usunięcia stwierdzonych uchybień⁴¹. W konsekwencji więc każdą sytuację, w której z góry zakłada się kontrolę i nadzór odwoławczy, oceniać należy pozytywnie – zmusza ona w końcu to rozważniejszego podejmowania decyzji. Właściwie niezrozumiałe jest, dlaczego możliwość zażalenia przewidziana została tylko w art. 180 §2 k.p.k.

Propozycję związaną z usunięciem zwrotu: „jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej”, również należałoby ocenić pozytywnie. Kompetencja wyboru trybu zwolnienia od obowiązku zachowania tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności „zastrzeżone” lub „poufne” przyznana została organowi procesowemu po wejściu w życie o.i.n.u. Słusznie uzasadniono, że każdorazowe usuwanie powstałych wątpliwości, która ustawa (procesowa czy ustawa szczególna zawierająca obowiązek zachowania tajemnicy) stanowi *lex specialis*, właściwie tylko komplikowała sytuację. Stąd też postanowiono usunąć wadliwe rozwiązanie przyjęte w 2010 r. i przywrócić stan pierwotny i utrwalony w tym stanie prawnym orzecznictwa sądowego.

Ostatecznie jednak treść komentowanego przepisu art. 180 §1 k.p.k., ustalona drukiem sejmowym nr 870, uchwalona została przez Sejm w następującym brzmieniu: „osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności »zastrzeżone« lub »poufne« lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator dla dobra wymiaru sprawiedliwości zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy, jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej. Na postanowienie w tym przedmiocie przysługuje zażalenie.”

Zdecydowano więc, że do poprzednio proponowanej wersji dodać należy zwrot: „jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej”. Niestety, jak już wyżej zaznaczono, wyrażenie to uznać można za dość „kłopotliwe”. Zresztą Komisja Kodyfikacyjna w swoim stanowisku do uwag nadesłanych w toku uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych stwierdziła, iż uzupełnienie treści przepisu o komentowany zwrot doprowadziło jedynie do powstania szeregu problemów z interpretacją całego przepisu, stąd też trudno zrozumieć, czym podyktowana została ta zmiana.

W kontekście obowiązującego w poprzednim stanie prawnym na tle art. 180 k.p.k. pojawił się ponadto w praktyce orzeczniczej problem związany z tzw. tajemnicą statystyczną. Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2011 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją przepisu art. 180 §1 k.p.k. w zakresie,

⁴¹ D. Drązewicz, *Zażalenie w postępowaniu karnym*, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 1, s. 30.

w jakim dotyczy on tzw. tajemnicy statystycznej⁴². Uznano bowiem, iż decyzja o uchyleniu tajemnicy statystycznej powinna być oparta na jasnych kryteriach, wskazując, by uchylenie takiej tajemnicy było „konieczne z punktu widzenia postępowania karnego”. Zdaniem Trybunału nie tyle charakter samej tajemnicy, co zakres objętych nią informacji, podlegających szczególnej ochronie, uzasadnia objęcie tajemnicy statystycznej poziomem ochrony przewidzianym w art. 180 §2 k.p.k. poprzez odpowiednią korektę tego przepisu.

Definicja legalna tajemnicy statystycznej znajduje się w art. 10 ustawy o statystyce publicznej⁴³. Zgodnie z jego dyspozycją zbierane i gromadzone w badaniach statystycznych statystyki publicznej dane indywidualne i dane osobowe są poufne i podlegają szczególnej ochronie. Dane te mogą być wykorzystywane wyłącznie do opracowań, zestawień i analiz statystycznych oraz do tworzenia przez służby statystyki publicznej operatu do badań statystycznych prowadzonych przez te służby. Udostępnianie lub wykorzystywanie danych indywidualnych i danych osobowych dla innych niż podane celów jest zabronione.

Zgodnie więc z obowiązującymi dotychczas przepisami karnoprocesowymi prawna ochrona tajemnicy statystycznej objęta była dyspozycją art. 180 §1 k.p.k., a kwestia o szczególnym charakterze przepisu z k.p.k. względem przepisów ustanawiających zawodowe obowiązki dyskrecji w zasadzie została przesądzona i jest powszechnie akceptowana⁴⁴. Takie właśnie ukształtowanie norm budziło spory już od dłuższego czasu⁴⁵.

⁴² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2011 r., sygn. K 33/08, „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Zbiór Urzędowy, Seria A” 2011, nr 10, poz. 116.

⁴³ Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (t.j. DzU 2012, poz. 591 z późn. zm.).

⁴⁴ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1994 r., sygn. I KZP 5/94, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 1994, nr 7–8, poz. 41; A. Gaberle, *Glosa do uchwały SN z dnia 16 czerwca 1994 r., sygn. I KZP 5/94*, „Państwo i Prawo” 1995, nr 4, s. 106; argumenty, które przeważały za takim rozwiązaniem zestawia: M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa...*, s. 135–136.

⁴⁵ Zarysowały się wyraźnie dwa stanowiska. Pierwsze z nich traktuje o bezwzględny zakazie ujawniania danych, argumentując, iż racjonalny ustawodawca nie wprowadza przepisów niweczających nawzajem swoich skutków: H. Izdebski, *Istota i przedmiot tajemnicy statystycznej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” – wydanie specjalne, 2009, nr 1, s. 10; idem, *Opinia w przedmiocie stosowania art. 180 §1 kodeksu postępowania karnego w odniesieniu do tajemnicy statystycznej*, dostępny na stronie internetowej: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_4387_PLK_HTML.htm; M. Padlewska, *Tajemnica statystyczna w świetle Konstytucji i prawa karnego*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” – wydanie specjalne, 2009, nr 1, s. 21 i n.; W. Łagodziński, *Udostępnianie przez GUS danych objętych tajemnicą statystyczną prokuraturze – studium przypadków*, wypowiedź podczas seminarium naukowego: *Tajemnica statystyczna w postępowaniu karnym. Między dobrem wymiaru sprawiedliwości a wiarygodnością danych statystycznych*, Kraków, 15 stycznia 2009 r.; T. Walczak, *Ujawnienie danych objętych tajemnicą statystyczną w postępowaniu karnym w aspekcie ochrony wiarygodności statystyki publicznej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” – wydanie specjalne, 2009, nr 1, s. 69

Jak wynika z analizy przepisów w brzmieniu nadanym przez wstępny projekt Komisji Kodyfikacyjnej, widniejący na stronie MS, tajemnicę statystyczną pozostawiono pod ochroną znowelizowanego art. 180 §1. Natomiast w druku sejmowym nr 870 zaproponowano objęcie tajemnicy statystycznej poziomem ochrony przewidzianym w art. 180 §2 k.p.k. poprzez odpowiednią korektę tego przepisu. Ostatecznie jednak zdecydowano, że kwestia tajemnicy statystycznej powinna zostać rozwiązana bezzwłocznie, bez konieczności czekania na wejście w życie komentowanej ustawy nowelizującej.

Mając więc na uwadze powyższe, ustawą z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia⁴⁶, art. 180 §2 nadano następujące brzmienie: „Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie”.

Zwolennicy poglądu o bezzwzględny charakterze tajemnicy słusznie zwracają uwagę na jej niebagatelne znaczenie, nie tylko dla interesu indywidualnego, ale także dla interesu publicznego polegającego na zabezpieczeniu wiarygodności statystyk publicznych. Dlatego – owszem – powinna zostać ona potraktowana w sposób szczególny, pytanie jednak czy rozwiązanie wprowadzone przez ustawodawcę zasługuje na uznanie?

Po pierwsze, słusznie TK uznał, iż brzmienie art. 180 §1 k.p.k. nie jest jednoznaczne i pozostawia możliwość zwalniania z tajemnicy także w sytuacjach, kiedy istnieją sposoby uzyskania potrzebnych informacji z innych źródeł. Potwierdza to niestety również stosowana praktyka. Zdarzały się przypadki, iż mimo możliwości udowodnienia danej okoliczności na podstawie innego dowodu organ procesowy korzystał z względnego charakteru omawianego zakazu, wnioskując do organów statystyki publicznej np. o akt zgonu⁴⁷.

i n. Zgodnie z drugim stanowiskiem, słuszne jest umiejscowienie tajemnicy statystycznej w k.p.k. i jej charakter: M. Rusinek, *Dostęp...*, s. 36 i n.; M. Rusinek, *Zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy statystycznej w postępowaniu karnym*, wypowiedź podczas seminarium naukowego: *Tajemnica statystyczna w postępowaniu karnym. Między dobrem wymiaru sprawiedliwości a wiarygodnością danych statystycznych*, Kraków, 15 stycznia 2009 r.; P. Czarnecki, *Okiem procesualisty na tajniki interpretacji przepisów o tajemnicy statystycznej w postępowaniu karnym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” – wydanie specjalne, 2009, nr 1, s. 117.

⁴⁶ Ustawa z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (DzU 2013, poz. 765).

⁴⁷ W. Łagodziński, *Udostępnianie...*

Pojawia się jednak pytanie, czy dzięki takiej zmianie faktycznie ochrona omawianej tajemnicy została wzmocniona? Z orzeczenia TK wynikało, że art. 180 §1 k.p.k., jako niezawierający w swym brzmieniu wprost wyrażonych przesłanek, pozostawia pełną dowolność w korzystaniu z niego przez organy procesowe i nie zapewnia wystarczającej ochrony. Co w takim razie z pozostałymi zawodami? Jeszcze raz podkreślenia wymaga fakt, że organ procesowy każdorazowo zobligowany jest uzyskać przekonanie, że udostępnienie informacji objętych tajemnicą jest rzeczywiście konieczne⁴⁸. Jednak skoro Trybunał uznał brzmienie artykułu za niejednoznaczne, to należałoby się zastanowić, czy inne tajemnice – równie ważne i dotyczące delikatnych kwestii – są odpowiednio chronione. A wtedy pojawia się, niestety, konieczność dalszych nowelizacji. Tyle tylko, że wprowadzanie kolejnych rodzajów tajemnic do §2 sprawy z czasem, że ich „wyjątkowy” charakter się zniweluje. Zatem wprowadzone nowelą z 10 maja 2013 r. zmiany w treści art. 180 §2 k.p.k. mają jedynie charakter doraźny i nie rozstrzygają istniejących na jego tle kontrowersji interpretacyjnych⁴⁹.

Z uwagi na standardy europejskie⁵⁰ należałoby uznać, że tajemnica statystyczna ma bezwzględny charakter. Dlatego być może słuszne byłoby uwzględnienie sugestii P. Hofmańskiego⁵¹ i zaproponowanie dokonania zmian, ale w ustawie o statystyce publicznej, np. przez wprowadzenie identycznego zapisu jak w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego⁵². Ponadto wspomniany autor trafnie zaznacza, że w zasadzie informacje, którymi dysponują Urzędy Statystyczne, mają tak

⁴⁸ Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 maja 2006 r., sygn. II AKz 274/06, „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych”, 2007, nr 1, poz. 2; Postanowienie Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 28 lutego 2005 r., sygn. III Kp 13/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe”, 2005, z. 7–8, poz. 159; M. Rusinek, *Dostęp...*, s. 39 i n.

⁴⁹ Por. M. Rusinek, *Glosa do wyroku TK z dnia 13 grudnia 2011 r.*, K 33/08, „Państwo i Prawo”, 2012, nr 10, s. 132 i n. – podobna argumentacja również za głosatorem.

⁵⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności; rozporządzenie Rady (WE) – nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (DzU UEL 2009, nr 87, s. 164); Europejski Kodeks Praktyk Statystycznych przyjęty przez Komitet ds. Europejskiego Systemu Statystycznego w dniu 28 września 2011 r.

⁵¹ P. Hofmański, wypowiedź podczas seminarium naukowego: Tajemnica statystyczna w postępowaniu karnym. Między dobrem wymiaru sprawiedliwości a wiarygodnością danych statystycznych, Kraków, 15 stycznia 2009 r.

⁵² Art. 52 ust.1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. DzU 2011, nr 231, poz. 1375 z późn. zm.) – nie wolno przesłuchiwać osób obowiązanych do zachowania tajemnicy, stosownie do przepisów niniejszego rozdziału, jako świadków na okoliczność wypowiedzi osoby, wobec której podjęto czynności wynikające z niniejszej ustawy, co do popełnienia przez nią czynu zabronionego pod groźbą kary.

naprawdę charakter wtórny, a to oznacza, że dla realizacji celów postępowania karnego wystarczy, by organ zasięgnął informacji od źródła pierwotnego⁵³.

Zauważyć należy, że po wejściu w życie omawianej ustawy nowelizującej w art. 180 §2 k.p.k. nie zmieniają się warunki zwolnienia od zachowania wskazanych tam rodzajów tajemnic.

Względny zakaz dowodowy z art. 180 §2 k.p.k., który obejmuje swoim zasięgiem tajemnicę statystyczną, znajduje uzasadnienie w doniosłości enumeratywnie wymienionych w tym przepisie rodzajów tajemnicy zawodowej. Zresztą doniosłość ta była także przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa⁵⁴. Ich rodzaj i istota, a także zakorzenienie w jej ramach, leżące w interesie społecznym, warunku *sine qua non* nieskrępowanego i efektywnego wykonywania zawodu, sprawia, że zasadą powinno być respektowanie odmowy złożenia zeznań przez te osoby, odstępstwem zaś korzystanie przez sąd z uprawnienia do zwolnienia ich od obowiązku zachowania tajemnicy. Zresztą tego rodzaju preferencja wyraźnie wynika z przepisu art. 180 §2 k.p.k., a zwłaszcza z ujętego w jego treści zwrotu „tylko wtedy, gdy”. Tak więc osoby te mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Praktyka jednak aż nadto pokazuje, że kwestia uwzględnienia wskazanych przesłanek wcale nie jest tak jasna i jednoznaczna, jak *prima facie* mogłoby się wydawać. Doktryna słusznie wypowiada się, że uznać należałoby je w zasadzie za niefortunne⁵⁵.

Uwagi co do pierwszej przesłanki, niezbędności dla dobra wymiaru sprawiedliwości, zostały już omówione wyżej. Co do drugiej przesłanki natomiast, jak słusznie wskazuje T. Razowski, ewentualność zwolnienia od obowiązku zachowania wskazanego rodzaju tajemnicy nie jest wcale warunkowana obiektywnym stwierdzeniem braku jakiegokolwiek innego materialnego dowodu dotyczącego okoliczności. Jak trafnie zauważa wspomniany autor, zakresowo niemożność dowodowego ustalenia danej okoliczności (stwierdzenia konkretnego dowodu) jest szersza od sytuacji braku dowodu temu faktowi poświęconemu⁵⁶.

Szczególna ochrona tajemnicy objętej §2 art. 180 k.p.k. przejawia się również w tym, że tylko sądowi przysługuje uprawnienie do zwolnienia z niej. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż

⁵³ P. Hofmański, wypowiedź podczas seminarium...; T. Walczak, również biorący udział w dyskusji panelowej na wspomnianym seminarium, idzie krok dalej, proponując, by US mogły ewentualnie wskazywać źródło pierwotne, gdyby dla organu procesowego nie były znane.

⁵⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2004 r., sygn. SK 64/03, „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Zbiór Urzędowy, Seria A”, 2004, nr 10, poz. 107.

⁵⁵ Por. J. Grajewski (red.), *Kodeks...*, s. 639–640; T. Razowski, *Zwolnienie...*, s. 142 i n.

⁵⁶ T. Razowski, *Zwolnienie...*, s. 142 i n.

7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Jak wynika z treści przytoczonego art. 180 §2 zdanie drugie k.p.k., wniosek w przedmiocie zwolnienia może złożyć wyłącznie prokurator, a nie może tego zrobić świadek związany tajemnicą⁵⁷.

Sąd wydaje swoją decyzję w formie postanowienia. W tym miejscu warto zaznaczyć, że zakres zwolnienia z tajemnicy zawodowej powinien być ściśle określony w orzeczeniu poprzez wskazanie konkretnej sprawy bądź czynu oraz okoliczności, o których zwolniony może zeznawać. W innym wypadku zwolnienie mogłoby być *carte blanche* dla dowolnego korzystania przez organy procesowe⁵⁸. Ponadto Sąd Apelacyjny, wypowiadając się akurat w kwestii tajemnicy zawodowej notariusza, wskazał, że doniosłość społeczna zawodów objętych przepisem art. 180 §2 k.p.k. sprawia, iż decyzja o zwolnieniu z tajemnicy zawodowej nie może być traktowana jak formalność. Niezbędne zatem staje się każdorazowo rozpatrzenie okoliczności konkretnej sprawy i podejmowanie decyzji o zwolnieniu tylko wtedy, gdy ujawnienie okoliczności objętych tą tajemnicą jest rzeczywiście nieodzowne dla zapewnienia prawidłowego orzekania, gdyż brak jest w tym przedmiocie innych wystarczających dowodów⁵⁹.

Dalej należy podkreślić, że wydanie przez sąd postanowienia o zwolnieniu od obowiązku zachowania tajemnicy nie od razu otwiera drogę do przesłuchania, bowiem na postanowienie sądu, zarówno wnioskującemu, jak i osobie mającej być świadkiem, przysługuje zażalenie (art. 459 §3 k.p.k.), w związku z czym nie staje się ono automatycznie formalnie prawomocne. Ponadto nie ma tu zastosowania art. 462 §1 k.p.k., nie można więc uznać, że dopóki postanowienie nie zostanie zmienione lub uchylone, świadek ma obowiązek zeznawania. Dodatkowo zaznaczyć należy, że odstąpienie od zwolnienia świadka nie zamyka drogi do podjęcia takiej decyzji w dalszej fazie postępowania, gdy np. z powodów prawnych lub faktycznych inny dowód zawiódł⁶⁰.

Po lekturze zawartych w niniejszym opracowaniu rozważań trudno nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że niewiele jest materii tak zawiłych, jak te wyżej tu omówione. W istocie, w rozważaniach pojawiły się pytania o sprawy zasadnicze dla systemu prawa – o granice ochrony interesów jednostki, o jej prawo do abso-

⁵⁷ G. Artymiak, M. Rogalski (red.), *Proces...*, s. 341.

⁵⁸ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 kwietnia 2010 r., sygn. II AKz 129/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe”, 2010, z. 5, poz. 36; Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 czerwca 2010 r., sygn. II AKz 198/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe”, 2010, z. 9, poz. 32; Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 maja 2012 r., sygn. II AKz 199/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe”, 2012, z. 6, poz. 30; Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 listopada 2011 r., sygn. II AKz 588/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe”, 2011, z. 7–8, poz. 68.

⁵⁹ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 kwietnia 2011 r., sygn. II AKz 232/11, Lex 846506; Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 października 2011 r., sygn. II AKz 664/11, Lex 1102940.

⁶⁰ P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy...*, s. 170–171.

lutnego decydowania o sobie, czy wreszcie o dopuszczalność podporządkowania tych wartości interesom ogółu.

Jeżeli chodzi o nowelizację przepisów mającą na celu objęcie mediatora bezwzględny zakaz dowodowy, to bez wątpliwości ocenić należy ją pozytywnie. Wydaje się, że dzięki niej strony biorące udział w postępowaniu medialnym w pełni i bez skrepowania będą mogły skorzystać z tej instytucji.

Z kolei zmiany proponowane dla art. 180 k.p.k. ocenić należy częściowo negatywnie. Biorąc pod uwagę całą argumentację wprowadzoną do niniejszej pracy, płynącą głównie z głosów doktryny, uznać należy, że wejście w życie projektu nie do końca przyczyni się do ujednolicenia praktyki i wyjaśnienia istniejących obecnie wątpliwości.

Przed wszystkim uznać należałoby bezwzględny charakter tajemnicy statystycznej. Natomiast *de lege ferenda* przepis art. 180 k.p.k. mógłby mieć następujące brzmienie: „§1. Osoby obowiązane do zachowania w tajemnicy informacji niejawnych o klauzuli tajności »zastrzeżone« lub »poufne« mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy. §2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności objętych tą tajemnicą, chyba że zwolnienie z niej jest niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie zwolnienia z tajemnicy decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie»⁶¹.

Notabene można by się właściwie zastanowić, czy to nie obowiązujące obecnie przepisy wymagają nowelizacji – tylko zmian wymaga stosowana praktyka.

ASPECTS OF INFORMATION PROTECTION IN CRIMINAL PROCEDURE LAW IN THE LIGHT OF THE DRAFT AMENDMENT TO THE CRIMINAL PROCEDURE CODE

Słowa kluczowe: informacja niejawna, zakaz dowodowy, prawna ochrona informacji, tajemnica.

Key words: confidential data, evidentiary prohibition, legal protection of information, secret.

Streszczenie

W artykule omówione zostały postulaty zmian w zakresie prawnej ochrony informacji w polskim procesie karnym zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 178a oraz art. 180 w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw. Rozważania

⁶¹ W ślad za: M. Rusinek, *Glosa...*, s. 134 – z tą jednak różnicą, że zdaniem autorki nie ma potrzeby w §2 wyszczególnić konkretnych tajemnic, skoro ich status miałby zostać zrównany.

ściśle proceduralne poprzedzone zostały objaśnieniem zagadnień teoretycznych związanych z przyjętym przez autorkę podziałem informacji na informacje objęte tajemnicą oraz informacje niejawne, a także z instytucją zakazów dowodowych, co było nieodzowne do prowadzenia dalszych wywodów. Publikacja stanowi próbę oceny projektowanych zmian oraz odpowiedzi na pytanie, czy faktycznie środki zastosowane przez polskiego ustawodawcę są gwarantem właściwych proporcji między poznaniem prawdy materialnej a ochroną dóbr, które byłyby naruszone, gdyby poznanie to nie podlegało ograniczeniom.

Summary

The article refers to changes in the legal protection of information in Polish criminal law as per proposed wording of art. 178a and art. 180 contained in draft amending the law – the Code of Criminal Procedure and some other laws. Strictly procedural considerations were preceded by explanation of the theoretical issues regarding the settled by the author classification of information on strictly confidential, classified and institution of evidentiary prohibition, which was essential for maintaining further arguments. This publication is an attempt to assess the proposed changes and to answer the question whether the actual measures taken by the Polish legislature guarantee the right balance between established notion of pecuniary truth and protection of property that would be infringed if such notion was not a subject to restrictions.